

Mastertekst for Nicholas Fox

MA2 medium- og materialbasert kunst

Kunst og håndverk, avdeling grafikk og tegning

2020-2022

Litografi og sjampo

Innledning

Masterprosjektet mitt startet en morgen for tre år siden, med en tur inn på badet. Jeg pusset tennene og ble plutselig dratt 30 år tilbake i tid. Noen i husstanden hadde gjort sitt fornødne et par minutter før, hvor følelsen av den friske mentol-smaken fra tannkremen med den snikene stanken transporterte meg til et baderom på Sloreåsen med mor, far og to søsken. Av erfaring vet jeg derfor hvordan en varm dusj med masse sjampo vil rense og skape en mer tilfredsstillende atmosfære. På dette tidspunktet hadde jeg nettopp flyttet inn med min kjæreste og hennes datter. En ny tilværelse der jeg forsøkte å finne en slags rolle og hvilken karakteristikk en stefar/stedatter relasjon har. I dusjen hadde vi hver vår sjampo. Min kjæreste hadde en Define Strenght & Volume, til min sjampo med lukt av eple med teksten «Shampo, Shampoo, Sjampo». Og ved siden av, min stedatters British Rose fra Body Shop. Den rosa substansen viste seg bak den gjennomsiktige beholderen med etiketten av en rosa rose på svart bakgrunn. Som om utseende fanget sødmen og den tunge roselukten, luktet British Rose som forventet. Min grandtante i England luktet sånn. Hun var en rolig, sjarmerende og distré dame som lagde akvareller, hadde jobbet som arkitekt og følte et velbehag gjennom tradisjoner. Min stedatter hadde plutselig noen likhetstrekk med min grandtante, og jeg var nå blitt litt bedre kjent med henne – gjennom en sjampoflaske.

Det later til som om disse assosiasjonene er egenskaper puslet sammen for å bygge videre på eksisterende forhold, tilføre ny essens og å skape en karakteristikk.

Body Shop

Med mitt masterprosjekt jobber jeg med tegning og hvordan jeg kan fargelegge tegningene gjennom litografiet. Det er en undersøkelse av hvordan litografiets tekniske muligheter kan manipulere frem overføringer av mine fortellinger. Hovedarbeidene kalt *Shampoo*-serien, av totalt 36 trykk, er bygd opp av syv lag/steiner, der hvert lag har en rytme og komposisjon ulik fra den forrige. Rytmen er valgt utfra et kompromiss mellom mine fortellinger og en visuell

dynamikk, som jeg tilegner formene seg imellom. Gjennom historiene gir jeg hver form flere egenskaper, der egenskapen er beroende på valget av andre former. Om en sirkel er en lampe og en halvsirkel representerer venstre hjernehalvdel, kan jeg finne en ny form som passer inn i komposisjonen: «Ja, den spisse trekanten er kniven til en kirurg.» Det er en mulighet. Om lampen istedenfor er månen og den heksagonen er en fisk, da er den spisse trekanten teleskopet til en ubåt, pekende opp mot månen. Denne historiefortellingen ser ut til å bygge et forhold mellom meg og hver enkelt form i tegningen. I takt øker graden av alvorlighet i historiene: opplevelser fra livet mitt, ideer jeg tror på og hva jeg mener, får utløp. Likeså en relasjon mellom formene, i mangel av et bedre ord, som mer betydningsfulle. Slik assosiasjonen går fra en sjampo fra Body Shop til min grandtante, og så til min stedatter, har alle de tre elementene delt noe seg imellom. I tillegg vet jeg at dette egentlig er en snever observasjon, som kun min bevissthet har plukket opp. Det skjedde tusen andre ting samtidig i dusjen. Måten jeg bevegde meg på, valget om jeg skulle lukte på sjampo (som i skrivende stund virker intimiderende og snodig), lyder fra naboen over, temperaturen på vannet eller lukten av hasj fra Zachariasen i andre etasje.

Slik ordene på sjampoflasken forsøker å beskrive noe, er ikke ordene tilstrekkelig, men gir en fornemmelse. Min stedatter, grandtante og sjampoflaske er så mye mer, er vokabularet likevel en del av karakteren. Valgene av ord, toneleie og kroppsspråk kan gi en fornemmelse av hvordan sammensetningen av en karakter oppfører seg i gitte situasjoner. Arne Næss skriver i «Det frie mennesket» om hvordan venneglede handler om å dele nisten sin i skogen. Om denne situasjonen hadde utspilt seg mellom tre individ, der en av deltagerne deler maten med sin sultne venn og den tredje vennen ikke ville dele sin, hadde den samme situasjonen blitt opplevd ulikt av hver deltager. Situasjonen skapte tre ulike situasjoner, eller fremprovoserte tre ulike tilstander. Hovedarbeidene viser en gitt situasjon utfra formenes kategorisering (matrise), kan fargene representere hvordan situasjonen blir fargelagt. Ved å alternere fargene, bruk av gradienter (iris) og ulike valseretninger i hvert lag, viser serien en repeterende matrise med en unik fargekombinasjon. Med hvert trykk sine nye farger, vil igjen formene tiltrekke og frastøte nye former. Det eksisterende narrative går i oppløsning, der fargekombinasjonene oppfordrer til å skape et nytt alternativ.

Prosjektet undersøker hvordan hvert trykk kan manipulere frem nye assosiasjoner. Der en må forholde seg til omgivelsene, vil navngivingen i sin tur vise hva bevisstheten har fokus på. Som situasjonen i skogen, relasjonen mellom grandtante/sjampo/stedatter eller

karakteristikken til min eplesjampo, er det ikke noe som er riktig eller feil. Om å dele nisten sin er «riktigere» eller å bruke sjampo fra Define «feilere», er likeså valget av ord og hva vi velger å navngi, én tolkning av virkeligheten. Omgivelsene provoserer frem en speiling av hvordan vi har det. Slik jeg beskrev tidligere om «teleskopet til en ubåt, pekende opp mot månen» eller «en halvsirkel representerer venstre hjernehalvdel» har dette et ønske om å rasjonalisere frem et poeng i teksten, men likeså hvordan jeg har det og ønsker å ha det.

«Trygt inne i min ubåt skriver jeg masterteksten. På dypt farvann følger jeg ordene og makrellstimen utenfor vinduet. Jeg forsøker å justere hastigheten på propellene, der jeg nå følger en svær feit tunfisk. Ikke for å drepe og spise den, men for å se hvor den tar meg. Han veileder meg opp mot overflaten og peker opp mot månen. Jeg trekker opp teleskopet og takker min blå-grønne heksagon-venn. «Det er dit jeg skal», tenker jeg høyt».

Sentimental eplesjampo

Mens vannet renner over håret, har jeg lyst til at mitt masterprosjekt skal være en hyllest til tanken om «at alt i hele verden er sjampo og ikke sjampo». Det er jo veldig snevert og samtidig meget altomfattende. Jeg tenker stort – om at essensen av konseptet vil vise en utvikling av mine sjampo-kreasjoner som speil av naturens egenskaper, alternativer av evolusjonen og skapelsen av relasjoner. Alt som faktiske eller plausible avgrensninger. Wow...!!

Om jeg av en eller annen grunn bruker sjampo til min stedatter, ville dette si noe om min karakter og hvilke egenskaper dette ville tilført vårt forhold. Og igjen relasjonen videre til min kjæreste og hennes mamma. Heldigvis holder jeg meg til min trofaste eplesjampo, og tilfører ny vitalitet til mitt døde hår. Ikke at jeg syns håret mitt er fælt, men at håret faktisk er et dødt materiale. Slik sjampoflasken gir egenskaper til sitt innhold eller hvordan jeg gir min omgivelse mening, så er det noe som gir en karakteristikk ved å påvirke, eller å hente frem, noe som var dødt. Slik Walter Benjamin skriver om mote: «Med en gang det er nytt, er det i ferd med å dø ut», vil den stadige navngivingen forsøke å gi omgivelsene ny mening, skape tvil om det eksisterende var bedre eller for å styrke det en allerede tror på. Ordets karakteristikk og betydning fornyer stadig seg selv, som følge av hva det vil begripe og forklare. Simultant styrkes relasjonen til det aktuelle ordet.

Et nytt liv fra noe som var levende, er barnet eksperter på dette. De bruker assosiasjoner, navngir og tilegner virkeligheten og objektene rundt, likeverdig en Oscar-vinnende science

fiction. Barnet velger uten hensyn til effektivitet eller hva som er «riktig». Walter Benjamin beskriver «barnet som kløner med en trang til å gå imot det som er forventet». Likevel ser han nødvendigheten av å erindre barnets holdning til verden, for å kunne konstruere nye måter å erfare på. Befrielsen av å være et barn uten bekymringer er absolutt akseptabelt. Valgene, skapelsen av historiene og egenskapene jeg tilegner tegningene mine er vanskelig å gjengi, fordi de er «meg» og noe jeg alltid har gjort siden jeg var barn. Som det romantiske barnet ønsker jeg at resultatet av denne leken, kan fornemmes i karakteristikken til tegningene.

I overgangen fra ungdommen og til jeg var rundt 28 år, mistet jeg noe av denne lekenheten. Fra det herværende barnet til den derværende ungdommen, hadde jeg blitt opphengt i andres forventninger. En alder der en blir oppfordret til å forklare hva omgivelsene tror om «meg». En emosjonell berg- og dalbane av paranoia, lojalitet og bedrageri. Der omgivelsene enten var gledesfulle eller irriterende, omhandlet dette egentlig hvordan foregående hendelser hadde formet meg. Slik en venninne av meg sa da hun tilsynelatende fikk uoppfordrete emosjonelle reaksjoner: «Det er følelsen som henger igjen.» Det var under behandlingen av mine ryggplager, en akupunktør anbefalte å gjenoppta det jeg gjorde i alderen mellom seks og åtte år. Hun forklarte det som en alder da vi gjør ting uoppfordret, fordi det dekker et emosjonelt behov.

Etter å ha tegnet på morgningen etterfulgt av en klatreøkt på ettermiddagen, har jeg fått et emosjonelt utløp. Videre hvordan det varme vannet og skummet til sjampo, her jeg står i dusjen, gjensker de samme emosjonene som for 30 år siden.

Ironi, ironiere- (en) ironist

Slik jeg skrev i introduksjonen til forrige avsnitt: «Essensen av konseptet vil vise en utvikling av mine sjampo-kreasjoner som speil av naturens egenskaper, alternativer av evolusjonen og skapelsen av relasjoner.» Er utviklingen av naturens relasjoner en tilpasning og alternativer av hverandre. Evolusjonen kan sees som en farge-gradient fra eksempelvis rød til blå, der en ikke nødvendigvis kan påpeke og navngi skiftene i fargene. «Det er rødt.» «Nei det er rødere.» «Dette er rødest.» Så tvinger ulikheten i fargearten og dens egenskaper frem behovet for nye ord. Marcel Duchamps readymades viser et objekts mulighet for å være navngitt av alle ord i hele verden. Fontenen er et pissoar snudd opp/ ned, presentert i en ny omgivelse og gitt et nytt navn. Er derimot ironien oppfylt siden dette ikke lenger er en readymade for meg, det er hva

Marcel Duchamp har beskrevet det som: «Det han sier det er, er det det er.» I ånden til en readymade og barnets filosofi, kan/må jeg derfor si at fontenen er en tunfisk.

Språket er ekstremt begrenset som følge av at ordet begriper noe spesifikt og navlebeskuende, til den andre siden, for å favne altfor bredt som ironisk og likegyldig. Behovet for gjenskapelsen av et eksisterende begrep mot å gi liv til et nytt ord, ligner det figurative og gjenkjennelige mot det abstrakte og ugjenkjennelige. Det ligger en forventning i hva ordet skal begripe mot en forhindring om at ordet er noe annet. Marcel Duchamp promoterer et konsept rundt meta-ironi. I Albert Cooks «The «meta-irony» of Marcel Duchamp», siterer han Duchamp: «Ironi er en leken måte å akseptere noe. For meg er det ironien av likegyldighet. Det er en «meta-ironi»». Slik er fontenen til Duchamp like-gyldig en fontene og en tunfisk – samtidig. Og videre til å være alle ord, objekt og alternativer i hele universet.

Slik jeg har navngitt fontenen til Dusjsjampo på nytt, er den eksisterende navngivingen likegyldig. Der ordet «Fontene» ikke bare refererer til objektet, men likeså Dusjsjampo og ideene hans, vil ordet «Tunfisk» referere til min ide rundt det igjen. Som fraktaler, algoritmer og faens oldemor, inneholder språket alternativ for at det simultant ikke eksisterer et felles, tilstrekkelig og dekkende navn. Det finnes utallige tolkninger av virkeligheten, derfor vil jeg påstå at det er vanskelig å være totalt likegyldig, fordi oppfattelsen av virkeligheten tvinger frem en navngiving. Ironien ved å påpeke og navngi noe som «riktig» oppløser likegyldigheten, som i sin tur kan skape assosiasjoner av å bli fortalt forskjellen på nettopp riktig og galt. Etter å ha vist *Shampoo*-serien til medstudenter og professorer på KHiO, er reaksjonene ofte som følge av ordet. Enten påpeker en navngivingen eller ikke.

Assosiasjonene fra store aksjeselskap til fargen på bokstavene. Igjen ikke noe riktig eller feil, ønsker trykket å fremprovosere en karakteristikk hos betrakteren.

Frem og tilbake, Opp/ned- Ut eller inn

I en retning viser trykkene i *Shampoo*-serien ordet «Shampoo», og ved å snu trykket opp/ned er ordet oppløst og redusert til geometriske former. Den russiske kunstneren og kunstteoretikeren Vasilij Kandinskij beskriver en forestilt farge som uendelig og uten begrensning, men som må begrenses i den fysiske verden. Begrensningen er en kategorisering av alle kombinasjoner av hva fargen kan representere. Ordet vil likeså referere til etymologien og opphavet, mot individets selvopplevde assosiasjoner. Lukten av rose, eller bare ordet, kan forårsake negative emosjoner om individet hadde en voldelig grandtante, og videre til

skapelsen av en stedatters karakteristik. Ironien av en unik fargekombinasjon krever en sammenligning for å se forskjellen, for uten sammenligningen kan en ikke være sikker på at kombinasjonen er unik. Slik maleriet representerer fraværet av alle andre muligheter, eller slik Dusjsjampo forklarer som en fjerde dimensjon, er fraværet alltid eksisterende. En oppskrift for anger og tvil, men likeså en representasjon av en kommende forhindring og uventet opplevelse. Ubehaget eller behaget ved å oppleve det en allerede har kategorisert og kjenner til, mot alle kombinasjoner og forhindringer i hele universet, er simultant tilstedeværende.

Shampoo-serien viser hvordan formene tiltrekker og frastøter hverandre avhengig av fargen. Både hvert trykk og hele serien samlet, kan sees som et objekt eller et objekt i endring. Repetisjonen om hvordan en forventning skal skje i fremtiden og tar hånd om mitt fremtidige jeg, mot den unike forhindringen om en ny forklaring: «Den fremtidige Nicholas vet bedre.» Den emosjonelle forventningen mot den uventete emosjonelle reaksjonen, kan sees som hvordan en former seg selv og uoppfordret blir formet av omgivelsene rundt. Formgivingen og endringen av et objekt krever min forestillingsevne, så former jeg meg selv med de ytre omgivelsene. Vil dominansen av den ene eller andre, fremprovoserer en reaksjon eller fraværet av den.

«En blir som en omgås, og en får som fortjent» gjelder som en evig loop av de indre og ytre omgivelsene. Slik formene og ordet forsøker å påpeke noe, vil fargene likeså. Kandinskij tilegner fargen egenskaper med en emosjonell og rasjonell tilhørighet. I «Om det åndelige i kunsten», knytter han fargens tilhørighet til instrumentene i et symfoniorkester, den blå kontrabassen. Hvordan fargen har en tilhørighet til formen, rød er en sirkel osv. Til fargens personlighet, om forvandlingen fra den friske ungdommelige gul-grønne fargen, mot den blå-grønne melankolien for så å visne bort om høsten. Jeg vil foreslå eksempelvis forholdet mellom fargen blå og kontrabassen, er ordet og formens bæreevne av emosjonell tilhørighet. Vil den faktiske lyden av kontrabassen eller ordet, være fargen og representere individets forestillings- og emosjonelle evne.

Likeså beskriver Kandinskij fargens energi, fra den slående og eksentriske gul-fargen, til den tiltrekkende og konsentriske blåfargen. Kan individene fra skogen til Arne Næss, den rosa sjampo med duften av rose eller hvordan jeg velger å skrive denne teksten, tilegnes egenskaper om hvordan vi oppfatter og ønsker å bli oppfattet. Slik fargene i et trykk kan

relateres til – «ja det er meg» mot «det er ikke meg, det er noe annet». Velger vi, bevisst som ubevisst, hvordan og hva en påvirker og vil bli påvirket.

90-tallet, ikke sant

Ordet «Shampoo» er en romantisk ide om at dette er assosiasjoner som betrakteren selv skal filosofere rundt, likeså at formene og fargene er nok til å påvirke og omfavne tilstanden. Ironien av å påpeke noe kan skape en reaksjon av å bli fortalt noe, med en påfølgende reaksjon om å ikke la seg kue. En del av prosjektet har vært samtaler med venner som fremmede, om deres relasjon til sjampo. Det derværende, om hvordan omgivelsene forsøker å manipulere. Forvandles til det herværende, om individets personlige referanser og assosiasjoner. Fra den foretrukne sjampo til å ikke bruke det overhodet (hehe), ender samtaleene som oftest opp i opplevelser fra omsorgspersoner i barndommen. En venninne med afrikansk opprinnelse bruker en spesiell sjampo for å unngå floker, og videre om hvordan moren måtte gre håret til henne og søsteren. En professor bruker vanlig håndsåpe, og husker hvordan han ble skrubbet i en balje. Mens en barndomsvenn av meg hadde bustete hår og ble kalt Kokos. Samtaleene viser sjampo-konseptet i en annen kontekst, og behovet for å endre omgivelsene verkene blir vist i.

Som et barn av 1990-tallet, husker jeg godt hvordan sjamporeklamene var. De brukte velkjente ord som volum, styrke og glans, sammen med pastell farger, lystig musikk og glade mennesker. Likevel markedsførte og tilegnet hver produsent et sjampoprodukt av ulike egenskaper og karakteristikk. Herbal Essences hadde en reklameserie av damer som sjamponerte seg inn på en mekaniker sitt toalett, grønnsaksavdelingen i en matbutikk og toalettet på et fly, mens de nærmest fikk orgasme av velbehaget. Pantene hadde en mer vitenskapelig tilnærming, der franske supermodeller med intense øyner og på gebrokkent engelsk forklarte sjampoens kjemiske egenskaper: Pro vitamin B5 complex, pro-v, perm tec og protein on protein. Sveitsiske professorer skuende ned i mikroskop, kryssklippet over animasjoner av håret i en DNA-spiral og molekyler som bandt knekte hårstrå sammen. Pert viste hvor lett det er å gre håret etterpå, i forhold til en vanlig sjampo. Barn som sjamponerer inn øynene, for å vise skånsomheten. Og fotballspilleren Paul Caligiuri som forteller at kontroll er alt, mens han nikker en ball i slow motion, og avslutter innslaget med «It just works, my hair does what it want».

Det er så mange logiske brister og absurde scener, som nærmest skaper en hypnotiserende effekt. Likevel er denne projeksjonen troverdig, og tillater meg å akseptere det. Pop-art debattere blant annet dette ved bruk av det repeterende, assosiative og gjenkjennelige mot det unike og absurde. Og spør etter hva, hvorfor og hvor innholdet egentlig er. At det er opplevelsen, filosoferingen og at vi kan prate om *det*, som det faktiske innholdet. Så lenge et element har en sterk assosiasjon til sjampo, eksempelvis hår, ser det ut til at et sjampo-konsept tillater alt.

Trettiseks + seksogtredve – 36 = 三十六

Antallet trykk er inspirert av Hokusai sin serie «36 utsikter mot Fuji-fjellet». Med utvalgte utsiktspunktet fulgte han en rute rundt Fuji, for å portretter fjellet i ulike omgivelser. Han vandret rundt fjellet som en nomade, til han fant en holdeplass der han kunne slå leir. Som om stedet har et potensial og en aura, der tilstedeværelsen av fjellet og Hokusai representerer hverandre i et ønske om å utfolde seg. Slik ser jeg hvert trykk i *Shampoo*-serien, som en akkumulering og frigjørelse av en tilstand. Hvordan alle inntrykk har skapt denne tilstanden for 18 sekunder, 18 dager eller 18 år, blir akkumulert og får utløp på en holdeplass. Serien til Hokusai er en hyllest til fjellet, men likeså en reklame for holdeplassenes karakteristikk og turveien rundt. Fuji-fjellets betydning er, uansett om fjellet tar over hele billedflaten eller man nærmest må lete etter det, en anledning for Hokusai å tilføre bildeflaten ulike egenskaper. Farger, fraværet av farger, linjer og former, er fjellet likeså avledningen og nærmest unnskyldningen for alt rundt. Masterprosjektet mitt forsøker å finne interessen av hvordan et ord blir oppfordret til å beskrive omgivelsene, i en sammensetning av form og farge. Og vice versa, hvordan ordene kan skape et forestilt landskap, i stadige forsøk om å presisere noe u håndgripelig. Hokusai kunne like gjerne skrevet ordet «Fuji», istedenfor å tegne inn fjellet, så hadde dette vært en like fullverdig representasjon av fjellet.

De syv lagene i *Shampoo*-serien, er inspirert av hvordan de japanske tresnittene er bygd opp som et puslespill av mange blokker. I serien har jeg spart ut noen hvite former, der spesielt en sirkel med frynsete kanter er essensiell. Feltet er plassert sentralt på billedflaten og er tiltenkt en individuell tittel og videreføring av hvert trykk med nye tilhørende konsept. Jeg kan med min godvilje, se trykkene som komplette med de syv lagene og sende dem til innramming. Slik Hokusai tilførte ti nye trykk i sin serie, ser jeg vemodigheten av å avslutte prosjektet. Med en bachelor fra metall- og smykkekunst, ti år som elektriker og nå en litografisk junkie, kan prosjektet pågå til jeg er 89 år. Og fungere som en unnskyldning for å jobbe med

hendene, tilegne ny kunnskap om håndverket og bruke mine eksisterende erfaringer. Oppfordrer og utfordrer den hvite sirkelen meg til å finne en fortsettelse av serien.

Min dyre sjampo

Etter en lang varm dusj, sitter jeg slått ut i sofaen og skriver denne teksten. Marinert inn i epler, virker lukten mildere og friskere. Jeg funderer over alle de ulike sjampo-formularene som eksisterer, og som ikke eksisterer. Farge, viskositet, skum, lukt, styrke, tørrhet m.m. Slik husker jeg alle karakterene i borettslaget der jeg vokste opp. Familien som elsket eggedosis, kommentarer med seksuelle undertoner og klissete gulv. Alenemoren med den hissig schæferen og den enda hissigere datteren. Eller det eldre ekteparet med de snille øynene og mat fra Filipinene. Det er underlig hvordan alle karakterene sin oppfattelse og valg av hva som var normalt og unormalt, og likeså min oppfattelse av dem.

Lakota-folket sier: «Mitakuye Oyasin», som oversatt betyr «alt er i en relasjon». Slik et individ kan eksempelvis betraktes som hissig for meg, lurer jeg på hva en hissig person er igjen for det individet. Slik ser jeg mennesket som formskapere og formskiftere, om hvordan en dominerer og lar seg dominere. Som dyrene kan jeg være lojal som en hund og ta på meg konfirmasjonsdressen til Tante Jennys bursdag, eller være opprørsk som en katt og be pappa dra til helvete. Uglen er klok og lydløs, mens sommerfuglen er vimsete og distre. Likesom dyrenes instinkt er tilpasset omgivelsene, bruker mennesket ulike teknikker for å tilpasse seg sine. Fremprovosert av ulike situasjoner, viser reaksjonen et avslørende holdepunkt i utviklingen av relasjonene og tilstanden til et individ. Ved siden av *Shampoo*-serien har jeg utviklet flere opplag med min tolkning av karakteristikken til ulike dyr. Der den hvite frynsete sirkelen fra *Shampoo*-serien er blitt tatt opp i hvert motiv, ønsker prosjektet å tvinge og nærmest insistere at de to seriene har en tilknytning, gjennom det figurative og familiære mot et abstrakt og kryptisk formspråk. I sin tur vil assosiasjonene ikke nødvendigvis definere et klart skille mellom det normale og det unormale. Slik evolusjonen av naturen og alle dens innbyggere kan sees som mange «feil», eller var det et sjampo-konsept ...!?